

**ANTYTERRORYSTYCZNE
FORMACJE POLICJI
W PRZYPADKU ZBROJNEJ
AGRESJI NA RP**

Waldemar Zubrzycki

Szczytno 2014

RECENZENT

prof. dr hab. Kuba Jałoszyński

REDAKCJA WYDAWCY

Anna Bryczkowska

Mariola Jezierska

Krzysztof Jezierski

Robert Ocipiński

PROJEKT OKŁADKI

Jan Napiórkowski

© Wszelkie prawa zastrzeżone — WSPol Szczytno 2014

ISBN 978-83-7462-407-7

e-ISBN 978-83-7462-408-4

Druk i oprawa:

Wydział Wydawnictw i Poligrafii Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie

12-100 Szczytno, ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 111

tel. 89 621 51 02, fax 89 621 54 48

e-mail: wwip@wspol.edu.pl

Objętość: 7,44 ark. wyd. (1 ark. wyd. = 40 tys. znaków typograficznych)

Spis treści

Wstęp	5
 Rozdział 1	
Ocena zagrożeń Rzeczypospolitej Polskiej	9
1.1. Bezpieczeństwo państwa	9
1.2. Źródła zagrożeń	11
1.3. Zagrożenia niemilitarne.....	13
1.4. Zagrożenia militarne	16
1.5. Geostrategiczne położenie Polski w aspekcie potencjalnych zagrożeń	21
 Rozdział 2	
Uwarunkowania obronności Rzeczypospolitej Polskiej	27
2.1. Dokumenty strategiczne Rzeczypospolitej Polskiej w dziedzinie bezpieczeństwa	27
2.2. Założenia strategii obronności Rzeczypospolitej Polskiej	28
2.3. System obronny Rzeczypospolitej Polskiej.....	32
 Rozdział 3	
Charakterystyka policyjnych pododdziałów antyterrorystycznych.....	39
3.1. Terroryzm w Polsce.....	39
3.2. Przeznaczenie pododdziałów antyterrorystycznych Policji.....	42
3.3. Pododdziały antyterrorystyczne w strukturach państwa i Policji	51
3.4. Wyposażenie i uzbrojenie policyjnych pododdziałów antyterrorystycznych	57

3.5. Szkolenie specjalne pododdziałów antyterrorystycznych	68
3.6. Wnioski	82

Rozdział 4

Zadania jednostek antyterrorystycznych Policji w operacjach obronnych prowadzonych na obszarze kraju	85
---	-----------

4.1. Ogólne założenia prowadzenia działań operacyjnych	85
4.2. Opinie środowisk wojskowych na temat możliwości wykorzystania policyjnych pododdziałów antyterrorystycznych w operacji obronnej na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.....	95
4.3. Policyjne pododdziały antyterrorystyczne w działaniach tyłowych	106
4.4. Policyjne pododdziały antyterrorystyczne w działaniach głębokich.....	117
4.5. Wybrane problemy dowodzenia oraz zabezpieczenia bojowego i logistycznego pododdziałów antyterrorystycznych.....	126
4.6. Wnioski	129

Zakończenie	133
--------------------------	------------

Spis rycin.....	137
------------------------	------------

Spis fotografii.....	138
-----------------------------	------------

Spis wykresów	139
----------------------------	------------

Spis tabel	140
-------------------------	------------

Załącznik. Kwestionariusz ankiety do badań na temat: <i>Użycie policyjnych formacji antyterrorystycznych w operacjach obronnych na obszarze RP</i>	141
---	------------

Wstęp

Przemiany na kontynencie europejskim, zapoczątkowane z aktywnym udziałem Polski, doprowadziły do zakończenia konfrontacji Wschód-Zachód. Zmieniło się środowisko bezpieczeństwa w Europie i wokół niej. Zdecydowanie zmalała groźba wybuchu wojny globalnej, dzięki czemu niepodległy byt Polski nie jest zagrożony w dającej się przewidzieć przyszłości. Na przełomie wieków XX i XXI nastąpiły istotne zmiany w globalnym środowisku bezpieczeństwa, które znacząco determinują stan bezpieczeństwa naszego państwa. Rzeczpospolita Polska umocniła swoją pozycję na arenie międzynarodowej, stając się liczącym się członkiem Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej¹. Wciąż w korzystnym kierunku z polskiej perspektywy przebiega rozwój regionalnego środowiska bezpieczeństwa w Europie. W skali kontynentu stale rośnie zakres i intensywność współpracy międzynarodowej, której solidne podstawy instytucjonalne dają także Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) oraz inne struktury regionalne i subregionalne². Mimo że kraj nasz nie jest narażony na bezpośrednią agresję militarną ze strony swoich sąsiadów ani innego państwa, należy jednak zawsze mieć na uwadze ich potencjał militarny oraz możliwe sposoby i kierunki jego użycia, przyjmując w swej strategii obronnej wszelkie możliwe formy użycia sił zbrojnych. One to, stanowiąc militarne ogniwo systemu obronności, służą ochronie niepodległości oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności granic. W swej strukturze zawierają elementy specjalizujące się w zadaniach obronnych, ich właściwe przygotowanie do ewentualnych działań, zarówno ilościowe, jak i jakościowe, ogranicza jednak m.in. rzeczywistość ekonomiczna, w której są osadzone.

W tej sytuacji niezmiernie ważne jest właściwe wykorzystanie, w razie potrzeby, wszelkiego dostępnego potencjału, w tym także sił funkcjonujących w ramach systemu pozamilitarnego, szczególnie tych, które są

¹ *Strategia obronności Rzeczypospolitej Polskiej, Strategia sektorowa do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2009, s. 3.

² *Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022*, uchwała nr 67 Rady Ministrów z 9 kwietnia 2013 r. (Monitor Polski poz. 377).

profesjonalnie przygotowane do zrealizowania wielu zadań związanych z obronnością państwa. W tym kontekście można stwierdzić, że siłę taką stanowią formacje antyterrorystyczne, będące integralną częścią struktury Policji.

Współczesne operacje obronne być mogą prowadzone w konfrontacji z przeciwnikiem, mogącym prowadzić działania zaczepne w formie operacji połączonych, w których będą występować różnorodne komponenty. Z ich ogólnych założeń wynika jednoznacznie, że jednym z elementów odgrywających istotną rolę w osiągnięciu zakładanego celu operacji są siły specjalne. Należy podkreślić, że w wielu krajach gwałtownie ewoluują poglądy na cele działania sił specjalnych i szybko się rozwijają taktyki ich wykorzystania. Ze względu na bezpieczeństwo naszego państwa istotne jest również to, że na przykład Rosja, najgroźniejszy z potencjalnych agresorów, dysponuje licznymi jednostkami specjalnego przeznaczenia (Specnaz), przeznaczonymi głównie do działań za linią frontu i na dalekim zapleczu przeciwnika. Użycie nawet ich części na terytorium Polski może być dużym problemem. Jednym ze sposobów jego rozwiązania może być użycie policyjnych jednostek antyterrorystycznych, których wyszkolenie, wyposażenie i umiejętności mogą być w tej sytuacji poważnym atutem.

Główną przesłanką powołania do życia pododdziałów antyterrorystycznych Policji była konieczność przeciwdziałania zjawiskom niezwykle groźnym dla bezpieczeństwa publicznego, jakimi niewątpliwie były rosnące zagrożenia związane z terroryzmem oraz terrorem kryminalnym, przejawiającym się również w formach charakterystycznych dla przestępczości zorganizowanej. Stały rozwój tych zagrożeń spowodował konieczność powołania sił zdolnych skutecznie im się przeciwstawiać, odpowiednio wyszkolonych, wyposażonych i przygotowanych do podejmowania zróżnicowanych działań.

Wieloletnie doświadczenie w działaniach antyterrorystycznych oraz kontakty z czołowymi przedstawicielami tej dziedziny na świecie pozwoliły na wypracowanie odpowiednich technik, właściwych rozwiązań taktycznych oraz procedur umożliwiających skuteczne działanie w sytuacjach ekstremalnych. Wiele umiejętności, od ataku (zdobywanie budynków, mieszkań, pojazdów mechanicznych, samolotów), przez działania ochronne (zabezpieczenia osób, mienia, imprez masowych), rozbrajanie ładunków wybuchowych, aż po skuteczne negocjacje, opiera się na wszechstronnym wyszkoleniu. Skoki ze spadochronem, techniki podwodne, techniki wysokościowe, trening fizyczny, strzelanie — zarówno szybkie, precyzyjne, jak i wyborowe — to dziedziny, w których antyterroryści osiągają bardzo wysoki poziom. Należy podkreślić, że specyfika szkolenia jednostek

antyterrorystycznych jest w wielu aspektach zbliżona do tej, która obowiązuje w wojskowych formacjach sił specjalnych. Dotyczy to nie tylko wykształcenia indywidualnego, lecz także taktyki działania zespołowego, która stanowi swoistą kompilację taktyki wojskowej i policyjnej.

Wymienione fakty, prognozy i przemyślenia stały się podstawą decyzji o podjęciu badań nad tą problematyką. Ich celem było opracowanie naukowo uzasadnionej koncepcji użycia policyjnych formacji antyterrorystycznych w ramach operacji obronnych, prowadzonych przez Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze kraju. W koncepcji tej skoncentrowano się głównie na określeniu możliwości i zakresów ewentualnego wykorzystania bojowego jednostek antyterrorystycznych w przeciwdziałaniu najbardziej prawdopodobnym zagrożeniom militarnym RP oraz na ocenie zdolności do realizacji określonych zadań. Punkt wyjścia stanowiło przekonanie o konieczności zapewnienia skutecznej obrony naszego kraju oraz świadomość, że istnieją obszary, których naukowa penetracja może w istotnym stopniu przyczynić się do poprawy efektywności naszych przygotowań obronnych.

Główne zadania związane z obronnością kraju w przypadku zbrojnej agresji potencjalnego przeciwnika realizują Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej. Strategia obronności naszego kraju zakłada również udział jednostek pozamilitarnych, spełniających rozliczne funkcje wspomagania działań militarnych. Należy jednak sądzić, że policyjne formacje antyterrorystyczne, mimo że stanowią jeden z elementów pozamilitarnego podsystemu, z uwagi na specyfikę działań prowadzonych w czasie pokoju są profesjonalnie przygotowane do bezpośredniego udziału w walce zbrojnej.

Współczesne pole walki charakteryzuje się dużą dynamiką, złożonością oraz trudnością wykonywanych zadań. Duża różnorodność zadań wymaga użycia jednostek specjalnie przygotowanych do ich wykonania. Teza ta w całej rozciągłości dotyczy zadań realizowanych przez jednostki organizacyjne (związki taktyczne, oddziały, pododdziały) sił zbrojnych. Należy jednak sądzić, że współcześnie, wobec zmniejszającego się stanu osobowego wojsk, powinna ona dotyczyć także określonych jednostek pozamilitarnych.

Przykładem ściśle wyspecjalizowanych jednostek są formacje antyterrorystyczne, których taktyka działania odpowiada taktyce wojsk lądowych wykonujących zadania specjalne. Mimo swej pozamilitarnej przynależności, stanowią bardzo dobrze wyszkolony, manewrowy oraz zdolny do natychmiastowego użycia potencjał bojowy. Korzystanie z tego potencjału jest możliwe na każdym etapie walki zbrojnej. W przypadku zbrojnej agresji mogą one służyć „pogłębianiu” pola bitwy, co oznacza realizację wielu

przedsięwzięć związanych ze zwalczaniem sił przeciwnika prowadzących działania głębokie. Może to być równie ważne z punktu widzenia ochrony i obrony wybranych obiektów, narażonych na eliminację przez przeciwnika w ramach zwalczania tzw. źródeł siły i swobody działania. We współczesnych koncepcjach prowadzenia walki zbrojnej zakłada się bowiem, że ich zniszczenie (obezwładnienie) może diametralnie przyspieszyć osiągnięcie celu operacji militarnych. W tej sytuacji przyjęto założenie, że efekty osiągnięte przez formacje antyterrorystyczne mogą zdecydowanie przewyższać te, które osiągną — przewidywane do zadań tego typu — jednostki obrony terytorialnej. Należy jednak zaznaczyć, że problem ten dotyczy wyłącznie najważniejszych, starannie wyselekcjonowanych obiektów, ponieważ potencjał jednostek AT nie pozwala na ich masowe użycie. Biorąc pod uwagę możliwość niekorzystnego rozwoju wydarzeń i sytuację, w której agresor opanowałby terytorium kraju, funkcjonariusze jednostek AT mogą stanowić doskonałą kadrę do tworzenia struktur dywersyjnych, które mogą charakteryzować się wysoką skutecznością działania.

Prowadzenie działań zaczepnych przez potencjalnego przeciwnika w ramach agresji na nasz kraj będzie ściśle związane z prowadzeniem działań specjalnych. Jednym z warunków podjęcia skutecznego przeciwdziałania będzie w tej sytuacji użycie policyjnych formacji antyterrorystycznych, przygotowanych już w okresie pokoju do realizacji wielu specyficznych zadań, między innymi do prowadzenia działań przeciwdywersyjnych oraz obrony i ochrony obiektów, istotnych z punktu widzenia potrzeb związanych z kierowaniem obronnością. Założyć więc można, że właściwe zaplanowanie oraz użycie formacji antyterrorystycznych w operacji obronnej może przynieść wymierne efekty oraz podwyższy skuteczność prowadzonych działań.

Rozdział 1

Ocena zagrożeń Rzeczypospolitej Polskiej

1.1. Bezpieczeństwo państwa

Pojęcie bezpieczeństwa odnosi się do bardzo złożonej problematyki. W wydany nakładem Akademii Obrony Narodowej „Słowniku terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego”³ umieszczono kilka definicji bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego. Pochodzą one z opracowań współczesnych teoretyków, należy jednak zauważyć, że problem szeroko rozumianego bezpieczeństwa pozostaje w gestii zainteresowania teorii i praktyki od wieków. Bezpieczeństwo państwa jest integralnie związane z procesem powstawania nowoczesnych państwowości. Powinno być zatem postrzegane jako proces ciągły, zmieniający się zarówno w zakresie zasięgu, jak i jakości. W odniesieniu do opisanej problematyki najbardziej adekwatne jest postrzeganie bezpieczeństwa narodowego jako stanu uzyskanego w wyniku zorganizowanej obrony i ochrony przed zagrożeniami zewnętrznymi i wewnętrznymi, określanego stosunkiem potencjału obronnego do skali zagrożeń.

Rzeczpospolita Polska realizuje swą politykę bezpieczeństwa zgodnie z Konstytucją RP, z poszanowaniem prawa międzynarodowego, celów i zasad Karty Narodów Zjednoczonych, dokumentów Unii Europejskiej oraz Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Rzeczpospolita nie dąży do umocnienia własnego bezpieczeństwa kosztem bezpieczeństwa innych. Wynika z tego, że między bezpieczeństwem narodowym a międzynarodowym istnieją ściśle związki, ponieważ każde państwo funkcjonuje w określonym „kręgu bezpieczeństwa”. Bezpieczeństwo należy zatem ujmować jako określoną sekwencję stanów, które składają się na określony proces społeczny, postrzegany w skali międzynarodowej. Należy także zauważyć, że mimo względnej trwałości aspiracji, potrzeb i interesów państw, ich bezpieczeństwo zewnętrzne podlega prawom ruchu systemów międzynarodowych, ponieważ impulsy do jego

³ *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 1999.

ewolucji wychodzą zarówno ze środowiska wewnętrznego, jak i międzynarodowego⁴.

Współczesne pojęcie bezpieczeństwa państwa obejmuje zarówno kwestie polityczne, militarne, jak i aspekty gospodarcze, ekologiczne, społeczne, etniczne. Z analizy przywołanych wcześniej dokumentów wynika, że w każdej z tych dziedzin polska polityka bezpieczeństwa jest zgodna z prawem międzynarodowym, szczególnie z rezolucjami ONZ, postanowieniami UE i decyzjami OBWE oraz dwustronnymi i wielostronnymi umowami, których Polska jest stroną⁵.

Obecnie odchodzi się od postrzegania bezpieczeństwa wyłącznie w kategoriach militarnych, choć — z perspektywy poruszanej tematyki — pozostają one w szczególnym zainteresowaniu autora. Pojawiło się pojęcie „rozległego bezpieczeństwa”, poszerzone o takie elementy, jak dobrobyt państwa, rozwój cywilizacyjny społeczeństwa. Najważniejszą wartością dla każdego państwa jest bezpieczeństwo, a co za tym idzie — suwerenność, niezależność i integralność terytorialna⁶. W tym kontekście można stwierdzić, że Rzeczpospolita uwzględnia swą tożsamość narodową, historyczne doświadczenia i współczesne potrzeby. Za podstawowe wartości konstytucyjne uznaje niepodległość i nienaruszalność terytorialną RP, wolność oraz prawa człowieka i obywatela, a także bezpieczeństwo obywateli, dziedzictwo narodowe i ochronę środowiska⁷. Polska prowadzi i realizuje swą politykę bezpieczeństwa, zmierzającą do zapewnienia optymalnych warunków życia swoich obywateli, przez upoważnione do tego organy państwa⁸.

Zgodnie z zasadami swojej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Polska nie prowadzi żadnych działań mogących zagrażać jakimkolwiek państwu, nie postrzega również żadnego innego państwa jako przeciwnika. Brak wyraźnie zdefiniowanego wroga powoduje jednak, że społeczeństwo przestaje dostrzegać zagrożenia, a tym samym nie odczuwa potrzeby tworzenia i utrzymywania stosownego systemu bezpieczeństwa. Brak

⁴ R. Zięba, *Internacjonalizacja życia narodów i państw*, Warszawa 1991, s. 51.

⁵ R. Kuźniar, *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, Warszawa 1997, s. 295.

⁶ W. Śmiałek, *System bezpieczeństwa Polski*, Warszawa 1993, s. 29.

⁷ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (DzU nr 78, poz. 483), art. 5.

⁸ W. Kaczmarek, *Prognoza możliwych zagrożeń o charakterze militarnym i niemilitarnym determinujących potrzeby w zakresie tworzenia wojsk OT*, Warszawa 2000, s. 51.

w tym zakresie ogólnospołecznego zrozumienia może być również objawem zagrożenia⁹, dlatego należy brać pod uwagę potencjalne źródła zagrożeń w swoim bliższym i dalszym otoczeniu strategicznym. Rzeczpospolita Polska, jako państwo graniczne NATO i UE, może być obiektem różnorodnych zagrożeń, nie tylko skierowanych bezpośrednio przeciwko niej, lecz także przeciwko innym państwom Sojuszu.

1.2. Źródła zagrożeń

Współcześnie odchodzi się od postrzegania bezpieczeństwa wyłącznie w kategoriach militarnych. W opracowaniach dotyczących szeroko rozumianej problematyki bezpieczeństwa państwa autorzy dobierają różnorodne kryteria wyróżniania zagrożeń, dlatego zasadne jest przyjęcie za punkt odniesienia podstawowych warunków, w których one powstają. Analiza wielu prac wskazuje, że podstawowymi płaszczyznami powstawania zagrożeń są sprzeczności i konflikty społeczne, cele polityczne i sposoby ich realizacji, dysproporcje rozwojowe oraz dysproporcja potencjałów militarnych.

Analiza charakteru współczesnego środowiska bezpieczeństwa międzynarodowego wskazuje, że w perspektywie najbliższych lat główne wyzwania i zagrożenia dla Polski będą związane z:

- dynamiką relacji w ramach NATO i UE oraz skalą zaangażowania Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w bezpieczeństwo europejskie;
- dynamiką przemian reżimów kontroli zbrojeń i rozbrowienia zwiększających ich skuteczność;
- dynamiką relacji dwustronnych i wielostronnych;
- zapewnieniem skuteczności prawa międzynarodowego;
- oddziaływaniem konfliktów lokalnych na bezpieczeństwo światowe;
- międzynarodowym terroryzmem i zorganizowaną przestępczością międzynarodową;
- postępującą proliferacją broni masowego rażenia i środków jej przenoszenia¹⁰.

Stosownie do źródeł zagrożeń występujących na różnych płaszczyznach działalności społecznej (państwowej) można wyróżnić rodzaje zagrożeń bezpieczeństwa państwa. Istnieje wiele (podobnych do siebie) klasyfikacji,

⁹ L. Ciburowski, *Walka informacyjna*, Toruń 1999, s. 178.

¹⁰ *Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa...*, s. 11.

na ogół jednak wyróżnia się zagrożenia polityczne, ekonomiczne, wewnętrzne, psychospołeczne, ekologiczne i militarne.

Zagrożenia na ogół nie występują w czystej postaci. Jeśli są kształtowane (lub wykorzystywane) rozmyślnie, to stanowią kontynuację lub dopełnienie zagrożeń politycznych, wywodzących się z polityki państwowej i narzędzi używanych do jej prowadzenia. Występuje między nimi pewien rodzaj sprzężenia zwrotnego. Analiza więc i ewentualna prognoza militarnych form zagrożeń bezpieczeństwa państwa ma sens zazwyczaj wtedy, kiedy jest prowadzona na tle wszystkich potencjalnych zagrożeń. Dzieje się tak, ponieważ każdy rodzaj zagrożenia (kształtowanego lub wykorzystywanego świadomie) może przybrać skrajną — militarną formę oddziaływania na zagrożone państwo. Z kolei państwo, które broni się przed zagrożeniem (likwidując jego przyczyny i skutki), może uznać decyzję o użyciu siły zbrojnej za konieczną i uzasadnioną¹¹.

Postęp technologiczny, stwarzający możliwość ciągłego monitorowania niemal wszystkich zakątków świata zmniejszył prawdopodobieństwo wybuchu konfliktu globalnego (wojny światowej), zagrażającego istnieniu państw i narodów. Zmniejszył, co nie znaczy, że całkowicie wykluczył. Wnioski z prowadzonych badań wyrażone w formie licznych publikacji wskazują, że Europa na początku XXI wieku najbardziej będzie narażona na lokalne konflikty militarne o ograniczonym zasięgu i niewielkiej intensywności.

Konflikty mogą występować na podłożu nacjonalistycznym, religijnym lub ekonomicznym, na obszarze jednego lub kilku krajów. Należy je wówczas szybko neutralizować albo przynajmniej izolować, w przeciwnym razie zdarzyć się może ich rozprzestrzenianie, co może stanowić początek konfliktu militarnego na dużą skalę. W dalszej perspektywie również w Europie nie można wykluczyć konfliktów lokalnych między różnymi krajami, w tym nawet członkami tego samego sojuszu. Ich przyczyną mogą być przede wszystkim kryzysy wywołane wokół mniejszości narodowych oraz uwarunkowania historyczne. Tego rodzaju konflikty mogą się charakteryzować ograniczonymi celami, długim czasem trwania oraz nieregularnymi działaniami wojsk. Oprócz nacjonalistycznego, religijnego lub ekonomicznego, ich tło może być polityczne, społeczne, psychologiczne, historyczne, etniczne, kulturowe, językowe, terytorialne, ekologiczne lub wojskowe.

W tym miejscu należy zauważyć, że niektóre materiały źródłowe pod pojęciem zagrożenia definiują sytuację, w której pojawia się prawdopodo-

¹¹ B. Balcerowicz, *Wybrane problemy obronności państwa*, Warszawa 1999, s. 53.

bieństwo powstania stanu niebezpiecznego dla otoczenia. Przyjmując za podstawę dziedzinę, w których może wystąpić zagrożenie, wyróżnia się zagrożenie militarne i niemilitarne.

1.3. Zagrożenia niemilitarne

Nie ulega wątpliwości, że procesy globalizacyjne są jednym z głównych czynników wpływających na stan stosunków międzynarodowych. W okresie postępującej w coraz szybszym tempie globalizacji nasilają się wzajemne powiązania ekonomiczne, w efekcie czego gospodarka w coraz większym stopniu wpływa na kwestie związane z bezpieczeństwem państwa. Odnosi się to zarówno do potencjału gospodarczego państwa, jego stabilności makroekonomicznej i finansowej, jak i do ilości środków przeznaczanych na obronność oraz zdolności przemysłu obronnego. Stabilność i przewidywalność środowiska gospodarczego państw sąsiadujących z Polską jest czynnikiem bezpośrednio wpływającym na bezpieczeństwo Polski. Istotnym czynnikiem jest także zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego państwa. Wymaga to ochrony źródeł i kanałów zaopatrzenia kraju w najważniejsze importowane nośniki energii, jak ropa naftowa i gaz ziemny.

W wyniku występowania różnic gospodarczych i cywilizacyjnych na świecie, w tym także na kontynencie europejskim, istnieje niebezpieczeństwo nowych podziałów w Europie. Granica tych podziałów może przebiegać między obszarami charakteryzującymi się dynamicznym rozwojem a obszarami pogrążonymi w kryzysie. W interesie Polski leży więc rozwój gospodarczy i postęp cywilizacyjny wszystkich krajów europejskich, szczególnie naszych najbliższych sąsiadów. Z zagrożeniami ściśle wiążą się niekontrolowane migracje ludności na dużą skalę, a to z niebezpieczeństwem katastrofy humanitarnej i regionalnej destabilizacji. Potencjalne zagrożenie tworzy połączenie ewentualnych masowych migracji ze zorganizowaną działalnością przestępczą, przemysłem broni, materiałów rozszczepialnych, narkotyków i środków do ich produkcji. Centralne położenie Polski na kontynencie europejskim zwiększa istniejące w tej sferze zagrożenia.

Kolejnym zagrożeniem bezpieczeństwa państwa o dużym ciężarze gatunkowym jest terroryzm i przestępczość zorganizowana. Przeprowadzone badania oraz wnioski wynikające z wielu prac naukowo-badawczych wyraźnie wskazują na to, że stale rośnie zagrożenie terroryzmem w skali międzynarodowej. Geograficzne oddalenie naszego państwa od głównych

źródeł zagrożeń nie daje gwarancji bezpieczeństwa. Także w Polsce rośnie zagrożenie atakami terrorystycznymi wobec obywateli i instytucji. Jednocześnie nasze terytorium, ze względu na usytuowanie geograficzne i relatywną dostępność, może stanowić dogodną bazę do przygotowywania i podejmowania działań skierowanych przeciwko obywatelom, instytucjom i firmom innych państw.

Postępuje proces umiędzynarodowienia przestępczości zorganizowanej, a wraz z nią pojawiają się zagrożenia wynikające z przemytu narkotyków, handlu ludźmi itp. W ostatnich latach na terenie Polski obserwuje się gwałtowny wzrost działalności międzynarodowych grup przestępczych. Położenie Polski w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru przechodzącego przemiany polityczno-gospodarcze ułatwia transfer przestępczości zorganizowanej. Powstawanie międzynarodowych organizacji i powiązań przestępczych jest zagrożeniem dla bezpieczeństwa państwa¹².

Wnioski z przeprowadzonych analiz wskazują, że istnieje również cała grupa zagrożeń niemilitarnych, związanych z niebezpieczeństwem, na jakie jest narażone środowisko naturalne człowieka. Ocenia się, że we współczesnym świecie rośnie jego wartość i znaczenie. Działania na rzecz ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego muszą być traktowane jako dotyczące żywotnych kwestii bytu narodowego. Klęski żywiołowe, a także katastrofy wywołane działalnością ludzi mogą stanowić poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa. Szczególną troskę budzi kwestia bezpieczeństwa energetyki jądrowej w Europie, zwłaszcza w naszym najbliższym sąsiedztwie¹³. System obronności państwa powinien uwzględniać zagrożenia tego typu. Wymaga to zwiększenia efektywności służb reagowania kryzysowego i ochrony ludności, zarówno przez rozbudowę odpowiednich struktur i mechanizmów, jak i wprowadzenie odpowiednich uregulowań prawnych.

Wraz z rozwojem możliwości człowieka w zakresie korzystania z zasobów naturalnych i zdolności ich przetwarzania na szeroką skalę, wykorzystaniem zdobyczy nauki, szczególnie chemii i fizyki, poważnym problemem stały się nadzwyczajne zagrożenia środowiska. Są one tylko jednym z typów współczesnych zagrożeń ekologicznych. Obecne tempo, rozmiar i złożoność niszczenia środowiska przyrodniczego nie ma odpowiednika w przeszłości. We wcześniejszych okresach chodziło o pojedyncze, lokalnie ograniczone przypadki szkód, które było łatwo rekompensować. Obecnie są to szkody o ogromnym zasięgu i o złożonych powiązaniach, również

¹² J. Zieliński, W. Kaczmarek, J. Knetki, *Podstawy teoretyczne operacji opóźniających*, Warszawa 2000, s. 22.

¹³ W. Kaczmarek, wyd. cyt., s. 86.